

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

БАРИШНІКОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

УДК: 657.44:657.631(043.3)

**ФОРМУВАННЯ, ОБЛКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ВЕРИФІКАЦІЯ
ЗВІТНОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Житомир – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному технологічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
Грицишен Дмитрій Олександрович,
Житомирський державний технологічний університет, завідувач кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Костирко Руслан Олександрович,
Інститут банківських технологій та бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи», директор, професор кафедри обліку і аудиту

кандидат економічних наук, доцент
Осадча Ольга Олексіївна,
Національний університет водного господарства та природокористування,
доцент кафедри обліку і аудиту

Захист відбудеться “27” січня 2017 р. о 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Житомирському державному технологічному університеті за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103, ауд. 233.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Житомирського державного технологічного університету за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103.

Автореферат розісланий “27” грудня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради, д.е.н., проф.

О.А. Лаговська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сталий розвиток є провідною сучасною концепцією еволюції економічних систем різних рівнів. Сформовані в другій половині ХХ століття положення сталого розвитку підлягали модернізації, системній зміні та проникали в різні сфери соціально-економічних відносин. На сьогодні положення сталого розвитку не є усталеними та будуть удосконалюватися як на рівні теорії, так і практики економічної науки. Беззаперечним є факт, що положення сталого розвитку вплинули на систему бухгалтерського обліку та пропонувалися як фундаментальні при розробці та впровадженні сучасних концепцій його розвитку в Україні. Результатом впливу положень сталого розвитку на національну систему бухгалтерського обліку є впровадження нового механізму оприлюднення інформації про діяльність підприємств – звітності сталого розвитку. Її місце в сучасній системі бухгалтерського обліку не визначено, а тому в окремих випадках дану звітність виносять за межі системи бухгалтерського обліку, а в інших – вважають її одним з видів бухгалтерської звітності. Проте в усіх випадках звітність сталого розвитку та система бухгалтерського обліку є взаємопов'язаними. Саме дані взаємозв'язки є мало дослідженими та потребують теоретичного обґрунтування та розробки організаційно-методичних положень.

Передумовами розвитку теоретичних, методичних та організаційних положень формування, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку є сучасні вимоги зовнішніх та внутрішніх користувачів до оприлюднення інформації про діяльність підприємств, які зумовлені наступним: 1) сталий розвиток є стратегічно важливою концепцією розвитку України, що передбачено Стратегією «Україна-2020»¹, яка ініційована Президентом України. Дана Стратегія передбачає, що впровадження концепції сталого розвитку на всіх рівнях економічних систем дозволить, підвищити кредитний рейтинг країни з рівня ССС в 2014 р. до ВВВ в 2020 р., збільшити прямі іноземні інвестиції до 40 млрд. дол., підвищити Індекс глобальної конкурентоспроможності з 84 місця до ТОП 40; 2) впровадження звітності сталого розвитку дозволить підвищити якість інформаційного простору управління запитамі стейкхолдерів, адже 78 % інвесторів переглядають інвестиції за умови низького рівня екологічної політики², а ключовими індексами на фондових біржах є ті, які характеризують складові сталого розвитку (екологічні – 41, соціальні – 24)³.

Беззаперечним є вагомий внесок в розвиток теоретико-методичних положень формування та облікового забезпечення звітності сталого розвитку підприємств вітчизняних вчених, зокрема: Д.О. Грицишена, В.В. Євдокимова, В.М. Жука, І.В. Жиглей, І.В. Замули, Р.О. Костирко, О.А. Лаговської, С.О. Левицької, С.Ф. Легенчука, О.В. Олійник, С.В. Свірко. Окремі аспекти впливу теорії сталого розвитку та систему бухгалтерського обліку та звітності окреслено в працях вітчизняних: Л.В. Гнилицької,

¹Стратегія сталого розвитку «Україна 2020». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reforms.in.ua/sites/default/files/pdf/Strategy2020updUA.pdf>

²Tomorrow's investment rules / Global survey of institutional investors on non-financial performance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Institutional-Investor-Survey/\\$FILE/EY-Institutional-Investor-Survey.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Institutional-Investor-Survey/$FILE/EY-Institutional-Investor-Survey.pdf)

³Фондовий ринок в контексті сталого розвитку / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Capital-Markets-Sustainability-RU/\\$FILE/Capital-Markets-Sustainability-RU.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Capital-Markets-Sustainability-RU/$FILE/Capital-Markets-Sustainability-RU.pdf)

Н.О. Лоханової, Ю.Ю. Мороз, О.О. Осадчої, О.М. Петрука, К.В. Романчук, Л.В. Сироватченко, В.К. Савчука, Л.В. Чижевської, В.А. Шпака, К.В. Шиманської, та зарубіжних вчених Ш. Астхана, А. Балл, М. Бартоломео, М. Беннетта, Дж. Дж. Боума, Т. Волтерса, Дж. Беббінгтона, М. Дж. Елспейна, Ц. Ларрінага-Гонзалеса, Р. Грея, Р. Коуха, М.Дж. Мілне, Д.Л. Оувена, Ц.А. Тілта та ін.

Праці зазначених вчених є основою розвитку наукової складової національної системи бухгалтерського обліку в контексті сталого розвитку. Окремі проблемні питання, які залишилися частково або повністю поза їх увагою потребують вирішення для формування комплексного підходу до формування, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету за темами “Стандартизація та регламентація інтегрованої звітності підприємств” (номер державної реєстрації 0113U007532) та “Розробка рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку і аналізу в інтегрованій системі управління великими промисловими підприємствами” (номер державної реєстрації 0114U001257). У межах тем автором проведені дослідження, пов'язані з розробкою теоретичних положень та рекомендацій з удосконалення механізму формування, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій з удосконалення механізму формування, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку підприємств.

Для досягнення мети в роботі поставлені та вирішені наступні завдання:

- обґрунтувати вплив положень сталого розвитку на систему бухгалтерського обліку та звітності як основного елемента оприлюднення інформації про діяльність підприємств;
- визначити місце звітності сталого розвитку в системі бухгалтерського обліку та оцінити сучасний стан даного виду звітування про діяльність підприємств;
- виявити особливості впливу міжнародних систем регулювання звітності сталого розвитку підприємств на механізм її формування, облікове забезпечення та верифікацію;
- ідентифікувати екологічну, економічну та соціальну результативності в системі звітності сталого розвитку з об'єктами управління через взаємозв'язок з протоколами глобальної ініціативи зі звітності з фінансовою та статичною видами звітності;
- розробити механізм формування звітності сталого розвитку в розрізі економічної, екологічної та соціальної результативностей діяльності підприємства відповідно до протоколів глобальної ініціативи зі звітності;
- обґрунтувати організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку в контексті формування облікового забезпечення звітності сталого розвитку з дотриманням протоколів глобальної ініціативи зі звітності;
- розвинути організаційні положення системи верифікації звітності сталого розвитку як невід'ємного елемента оприлюднення інформації про діяльність підприємств;
- розробити методичні положення верифікації звітності сталого розвитку як складової оцінки та підтвердження її якісних параметрів.

Об'єктом дослідження є система звітності сталого розвитку як складова обліково-інформаційного забезпечення управління підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні положення формування, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку підприємств як нового механізму оприлюднення інформації про діяльність підприємств.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальнофілософські та загальнонаукові методи пізнання явищ і процесів у системі бухгалтерського обліку. Для обґрунтування теоретичних положень та передумов розвитку звітності сталого розвитку використанні методи теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу. Сформована фактологічна база щодо сучасного стану звітування за сталим розвитком та використання міжнародних систем регулювання при формуванні звітності сталого розвитку ґрунтується на використанні методів спостереження, анкетування та застосуванні методичних прийомів зведення та групування даних. Розробленні організаційно-методичні положення формування та облікового забезпечення звітності сталого розвитку ґрунтуються на використанні методів індукції та дедукції, групування, теоретичного узагальнення. Методи моделювання, аналогії, абстрагування, аналізу, синтезу, індукції та дедукції застосовувалися для розробки організаційно-методичних положень верифікації звітності сталого розвитку.

Інформаційною базою дослідження є наукові джерела (монографічні праці, наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем звітності сталого розвитку та організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку при формуванні інформаційного супроводу управління економічними, соціальними та екологічними складовими діяльності підприємств; матеріали науково-практичних конференцій і семінарів); офіційні документи (нормативні документи України та інших країн з питань звітності сталого розвитку); стандарти та протоколи щодо формування звітності сталого розвитку розробленні міжнародними організаціями AA1000, Глобальна ініціатива зі звітності (далі – GRI), Стандарти Саншайн, Глобальний договір ООН, Принципи Екватора; дані звітності сталого розвитку вітчизняних підприємств, а також фінансової, статистичної, управлінської звітності та внутрішніх регламентів підприємств; довідкові та інформаційні видання професійних міжнародних організацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в формуванні та розвитку теоретичних та організаційно-методичних положень розробки, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку як нового механізму оприлюднення інформації про діяльність підприємств.

Основні положення наукової новизни полягають у наступному:

удосконалено:

- порядок ідентифікації об'єктів бухгалтерського обліку за показниками звітності сталого розвитку в розрізі економічної, екологічної та соціальної результативності господарської діяльності підприємств, що відповідає протоколам Глобальної ініціативи зі звітності та дозволяє гармонізувати механізм формування звітності сталого розвитку з фінансовою та статичною звітністю;

- механізм формування показників економічної, екологічної та соціальної складових звітності сталого розвитку через обґрунтування облікового та позаоблікового

інформаційного забезпечення, розробку алгоритму їх формування, що є основою нового формату оприлюднення інформації для учасників соціально-економічних відносин;

- методичний підхід до організації та формування облікового забезпечення звітності сталого розвитку, який передбачає: 1) порядок обґрунтування місця елементів методу бухгалтерського обліку в інформаційному забезпеченні звітності сталого розвитку; 2) організацію аналітичного обліку, який характеризує об'єкти управління з позиції економічної, екологічної та соціальної результативності господарської діяльності; 3) узгодженість показників облікових реєстрів та фінансової звітності з протоколами Глобальної ініціативи зі звітності; 4) пакет внутрішньої звітності як складової формування показників звітності сталого розвитку (звіт про виплати постачальникам капіталу, звіт про виплати державі, звіт про показники, пов'язанні зі зміною клімату, звіт про зайнятість, звіт про виконання бюджету закупівель, звіт про результати екологічної діяльності, звіт про соціальну діяльність), що дозволяє сформуванню інформаційний простір управління сталим розвитком підприємства;

- організаційні положення системи верифікації звітності сталого розвитку, в результаті чого: 1) обґрунтовано складові системи верифікації (обов'язки підприємства, принципи, підтвердження, вимоги до суб'єкта верифікації); 2) розроблено модель організації системи верифікації; 3) сформовано алгоритм оцінки та присвоєння рейтингу верифікації, що є одним з ключових елементів нового механізму оприлюднення інформації про господарську діяльність підприємства;

- методичне забезпечення процедури верифікації звітності сталого розвитку в частині оцінки рівня комплектності суб'єкта верифікації, важливості запитів заінтересованих сторін, ефективності соціально відповідальної діяльності, які передбачають застосування комплексу аналітичних процедур та враховують інформаційний запит стейкхолдерів щодо сталого розвитку підприємства;

- методичні положення бухгалтерського обліку об'єктів, які характеризують сталий розвиток підприємства та стан відповідальності перед суспільством, зокрема розроблено: 1) облікове забезпечення управління діяльністю підприємства з позиції виникнення ризику змін клімату; 2) відображення на рахунках операцій, пов'язаних з екологічною безпекою підприємства; 3) порядок облікового відображення витрат щодо маркування продукції та операцій з претензійної роботи з покупцями, що є новим поглядом на розвиток системи облікового забезпечення сталого розвитку;

дістало подальший розвиток:

- теоретичні положення розвитку бухгалтерського обліку та звітності сталого розвитку в частині обґрунтування потреби в новому механізмі оприлюднення інформації про господарську діяльність підприємства, стан соціальної відповідальності бізнесу, що здійснено на основі визначення ролі соціальної відповідальності бізнесу в забезпеченні сталого розвитку підприємства;

- систематизація вимог щодо якісного наповнення, порядку формування показників та підтвердження звітності сталого розвитку, що містяться в методичних рекомендаціях та протоколах міжнародних систем регулювання звітності сталого розвитку АА 1000, Глобальна ініціатива зі звітності, Принципи Екватора, Стандарти Саншайн, що дозволило обґрунтувати пріоритетність використання протоколів Глобальної ініціативи зі звітності для вітчизняних підприємств;

- оцінка якості оприлюднення інформації про сталий розвиток вітчизняних підприємств через аналіз показників даної звітності, які характеризують економічну, екологічну та соціальну результативність господарської діяльності підприємств, що дозволило встановити відповідність вимогам діючих міжнародних систем регулювання звітності.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, що полягають у розробці та удосконаленні теоретичних і організаційно-методичних положень формування, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку підприємств можуть бути використані суб'єктами господарювання, органами державної влади та громадськими організаціями. Основні теоретичні, методичні та організаційні положення дослідження доведені до рівня конкретних розробок, придатних до використання підприємствами, зокрема:

- порядок формування показників звітності сталого розвитку в розрізі економічної, екологічної та соціальної результативності відповідно до вимог протоколів Глобальної ініціативи зі звітності (ПАТ “УКРТРАНСГАЗ”, довідка № 1356 від 09.08.16 р.);

- рекомендації з удосконалення аналітичного обліку в розрізі об'єктів, які характеризують економічну, екологічну та соціальну результативність діяльності підприємства та складають основу облікового забезпечення звітності сталого розвитку (ТОВ “Корум груп”, довідка № 27/01 від 10.08.16 р.);

- методику верифікації звітності сталого розвитку, яка передбачає порядок застосування аудиторських процедур та аналітичну оцінку економічної, екологічної та соціальної результативності діяльності підприємства (ТОВ “БДО”, довідка № 155-1/09А від 12.09.16 р.).

Пропозиції з удосконалення процедур формування, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку підприємств використано при розробці навчальних програм і навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін “Теорія безпеки соціальних систем”, “Фінансовий облік І”, “Фінансовий облік ІІ”, “Обліково-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки”, “Аналіз господарської діяльності (загальна теорія)”, “Сталий розвиток”, які використовуються при підготовці фахівців з обліку і аудиту та управління фінансово-економічною безпекою в Житомирському державному технологічному університеті (довідка № 44-45/1666 від 24.10.16 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Наукові розробки, висновки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистої роботи здобувача, що полягає у дослідженні комплексу питань, пов'язаних з формуванням, обліковим забезпеченням та верифікацією звітності сталого розвитку.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дослідження, викладені в дисертації, доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на 5 міжнародних науково-практичних конференціях, що відображено в публікаціях [9-13].

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 27,86 друк. арк. (особисто автора – 10,09 друк. арк.), з яких: 2 монографії, загальним обсягом 22,65 друк. арк. (особисто автора – 5,66 друк. арк.); 6 статей у наукових фахових виданнях (з них – 2 у виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз) загальним обсягом 4,63 друк. арк. (особисто автора – 3,99 друк. арк.); 5 тез доповідей та матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій загальним обсягом 0,58 друк. арк. (особисто автора – 0,44 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст викладено на 180 сторінках друкованого тексту. Робота містить 44 таблиць на 34 сторінках (з них 10 таблиць розміщені на 14 сторінках), 22 рисунки на 14 сторінках (з них 5 рисунків розміщено на 5 сторінках), 11 додатків на 43 сторінках. Список використаних джерел нараховує 280 найменувань і розміщений на 28 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи та інформаційну базу дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих наукових результатів, характер їх апробації.

Перший розділ **“Теоретичні положення та передумови розвитку звітності сталого розвитку в системі бухгалтерського обліку”** присвячено вирішенню проблемних питань, пов'язаних з обґрунтуванням місця соціальної відповідальності бізнесу в забезпеченні сталого розвитку підприємства, що є основою трансформації механізму оприлюднення інформації про господарську діяльність підприємства. Крім того, окреслено сучасний стан звітування за сталим розвитком на вітчизняних підприємствах та визначено напрями застосування міжнародних систем регулювання.

Звітність сталого розвитку, зважаючи на сучасні тенденції розвитку економічних систем та їх вплив на безпечне функціонування та соціальний консенсус в суспільстві, є пріоритетним інформаційним інструментом управління господарською діяльністю підприємств та задоволення запитів зовнішніх користувачів. В роботі доведено, що звітність сталого розвитку є новим механізмом оприлюднення інформації про господарську діяльність, що дозволяє приймати інвестиційні рішення, які мають не лише економічний, але й соціальний та екологічний характер і враховують ризики як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Так, за відсутності дієвого механізму регулювання процесу складання та оприлюднення звітності сталого розвитку неминучим є зниження рівня ефективності управління господарськими процесами в напрямі гармонізації економічної, соціальної та екологічної складових господарської діяльності, що є основою забезпечення його стабільного розвитку.

Аналізуючи сучасний стан звітування за сталим розвитком в Україні, встановлено, що не всі вітчизняні компанії використовують даний інструмент в повному обсязі й, відповідно, представлена інформація не завжди є адекватною та відповідає запитам користувачів. В сучасних умовах господарювання для вітчизняних підприємств раціональним є використання протоколів GRI, які дають можливість оцінити економічну, соціальну та екологічну результативність господарської діяльності й, відповідно, дозволяють формувати якісний інформаційний простір управління підприємством. На

відміну від інших міжнародних систем регулювання звітності сталого розвитку GRI, є послідовним та методичним, окреслюють всі напрями розкриття інформації, а протоколи направлені на розкриття інформації, яка дозволяє оцінити економічну, екологічну та соціальну результативність господарської діяльності підприємства.

Система протоколів GRI складається з трьох груп результативності, а саме: економічна (протоколи, які визначають прямий вплив (споживачі, постачальники, персонал, джерела капіталу, державний та суспільний сектор) та непрямий вплив); екологічна (містить протоколи в розрізі сировини, енергії, води, біорізноманіття, викидів, скидів, відходів, постачальників, продукції та послуг, відповідність нормативним вимогам, транспорту); соціальна (протоколи, які визначають підходи до організації праці, права людини, суспільство, відповідальність за продукцію) результативності.

Не зважаючи на значний вплив положень GRI на вітчизняну систему звітності сталого розвитку, складена за даними стандартами звітність не повністю відповідає зазначеним стандартам, а окремі підприємства навіть її не верифікують, що значно знижує її інформаційну наповненість та задоволеність зовнішніми та внутрішніми користувачами. Такий стан речей обумовлений відсутністю дієвого механізму методичного та обліково-аналітичного забезпечення звітності сталого розвитку. Так, зокрема, окремі протоколи за умови їх оприлюднення промисловим підприємством, не повністю відповідають дійсності, або представлена інформація є несуттєвою. Тобто, внутрішній і зовнішній користувач отримує інформацію, яка не дозволяє сформуванню комплексне бачення про результативність діяльності підприємств. Для вирішення зазначеного питання потрібно розробити механізм методичного та обліково-аналітичного забезпечення звітності сталого розвитку, який би врахував: інформаційну потребу управління; специфіку пріоритетних об'єктів управління; вітчизні особливості облікового відображення господарської діяльності бухгалтерського обліку. Такий механізм має стати основою формування звітності сталого розвитку та формування інформаційного простору управління.

В рамках кожної групи результативності GRI наявні відповідні протоколи, що визначають характер інформації, яка має бути розкрита в звітності. Проте за відсутності механізму розкриття така інформація не завжди є повною. Аналізуючи особливості розкриття інформації в частині зазначених протоколів вітчизняними підприємствами встановлено, що підприємствами розкриваються не всі протоколи передбачені GRI (табл. 1). Це значно знижує якість інформаційного забезпечення управлінських рішень, направлених на забезпечення відповідного рівня сталого розвитку. У зв'язку з цим визначено складові порядку формування та облікового забезпечення звітності сталого розвитку, що є основою нового механізму оприлюднення інформації про господарську діяльність підприємств.

Другий розділ **“Формування та облікове забезпечення звітності сталого розвитку відповідно до протоколів GRI (глобальної ініціативи зі звітності)”** присвячено розробці механізму формування та облікового забезпечення звітності сталого розвитку в розрізі економічної, екологічної та соціальної результативності господарської діяльності підприємства.

Таблиця 1

Результати аналізу звітності сталого розвитку підприємств складеної за GRI

Результативність	Протоколи	Підприємства
Економічна	EN 1, EN 2	- Корпорація «Оболонь» в частині використання природного газу, пари, води, електроенергії, вторинних ресурсів та утворення відходів; - ПАТ «Дніпроспецсталь» в частині вибору постачальника за якістю, обсягів використання води та стічних вод, програм енергозбереження
Екологічна	EN 8	Корпорація «Оболонь», ПАТ «Дніпроспецсталь», Група «Метінвест», ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», Холдингу «Асарта-Київ»
	EN 9	ПАТ «Дніпроспецсталь»
	EN 10	Корпорація «Оболонь», ПАТ «Дніпроспецсталь», Група «Метінвест», ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», Холдинг «Асарта-Київ»
	EN 11	Холдинг «Асарта-Київ»
	EN 13	ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
	EN 30	ПАТ «Дніпроспецсталь», Група «Метінвест», ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
	EN 31	Корпорація «Оболонь»
Соціальна	LA 5, LA 7	ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», Корпорація «Оболонь»
	LA 9	ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», Корпорація «Оболонь», Група «Метінвест»

Звітність сталого розвитку, будучи новим механізмом оприлюднення інформації про господарську діяльність підприємств, вимагає особливого підходу до формування та розвитку організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку в якості інформаційної підтримки. Сучасна система бухгалтерського обліку не в повній мірі забезпечує відповідність звітності сталого розвитку діючим протоколам GRI, а відсутність порядку формування її показників знижує якість інформації та спричиняє недовіру з боку інвесторів та суспільства. Зазначена проблема вирішена в роботі шляхом розробки комплексу організаційно-методичних положень формування та облікового забезпечення звітності сталого розвитку в розрізі видів результативності господарської діяльності підприємства, а саме: економічної, екологічної та соціальної.

В основу комплексу організаційно-методичних положень формування та облікового забезпечення звітності сталого розвитку покладено порядок ідентифікації об'єктів управління в розрізі протоколів GRI та визначено джерела облікової та позаоблікової інформації. На основі цього розроблено порядок формування показників за всіма напрямками результативності господарської діяльності підприємства (рис. 1).

Для забезпечення якісного інформаційного забезпечення звітності сталого розвитку розроблено організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку, які полягають у наступному:

1) обґрунтовано місце елементів методу бухгалтерського обліку в інформаційному забезпеченні звітності сталого розвитку (рис. 2). Зокрема в розрізі кожного виду результативності господарської діяльності підприємства визначено напрями трансформації документування; оцінки та калькулювання; рахунків та подвійного запису; звітності, що покладено в розробку напрямів удосконалення бухгалтерського обліку об'єктів, які характеризують екологічну та соціальну результативність;

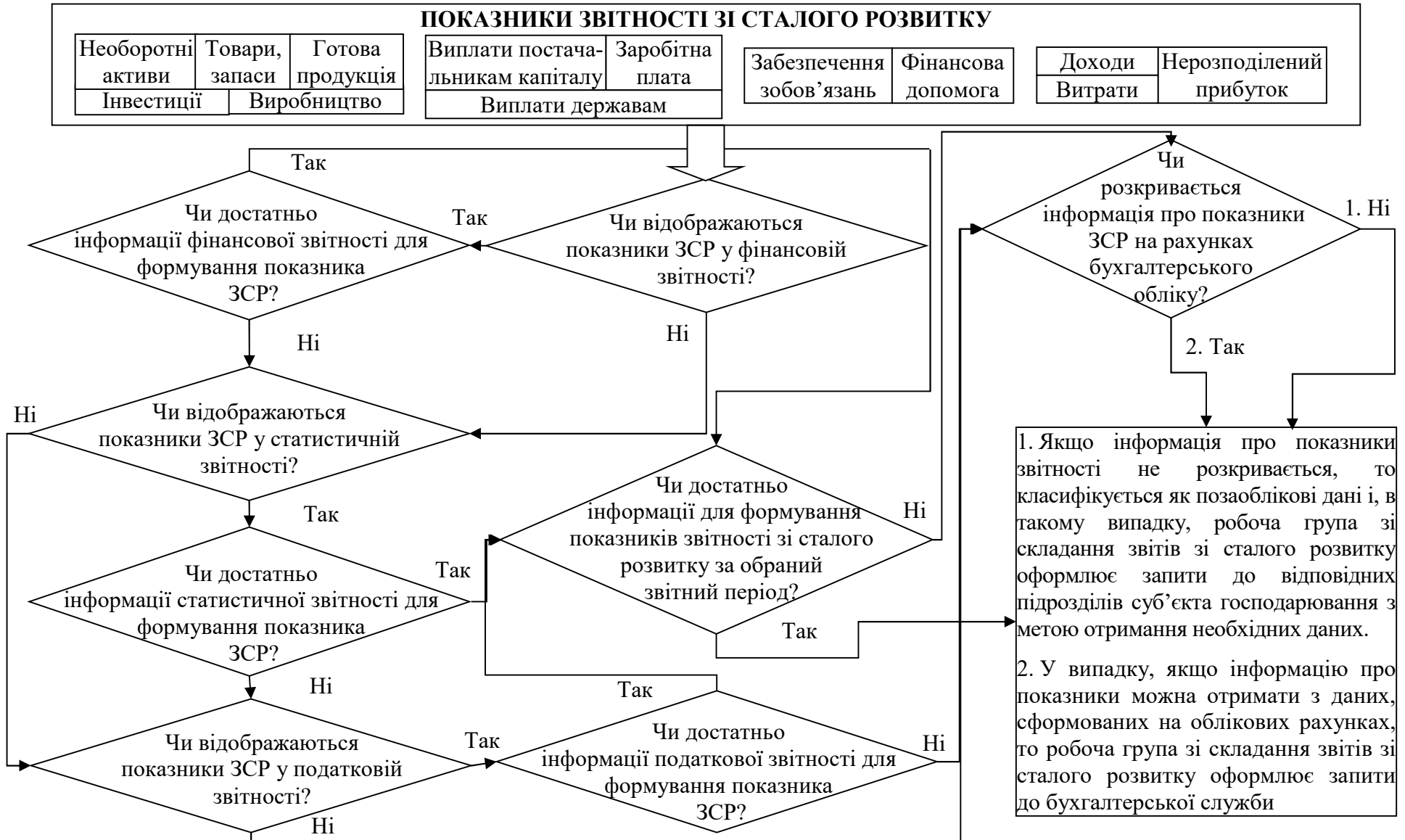

Рис. 1. Прядок формування звітності сталого розвитку (ЗСР) в частині показників економічної результативності

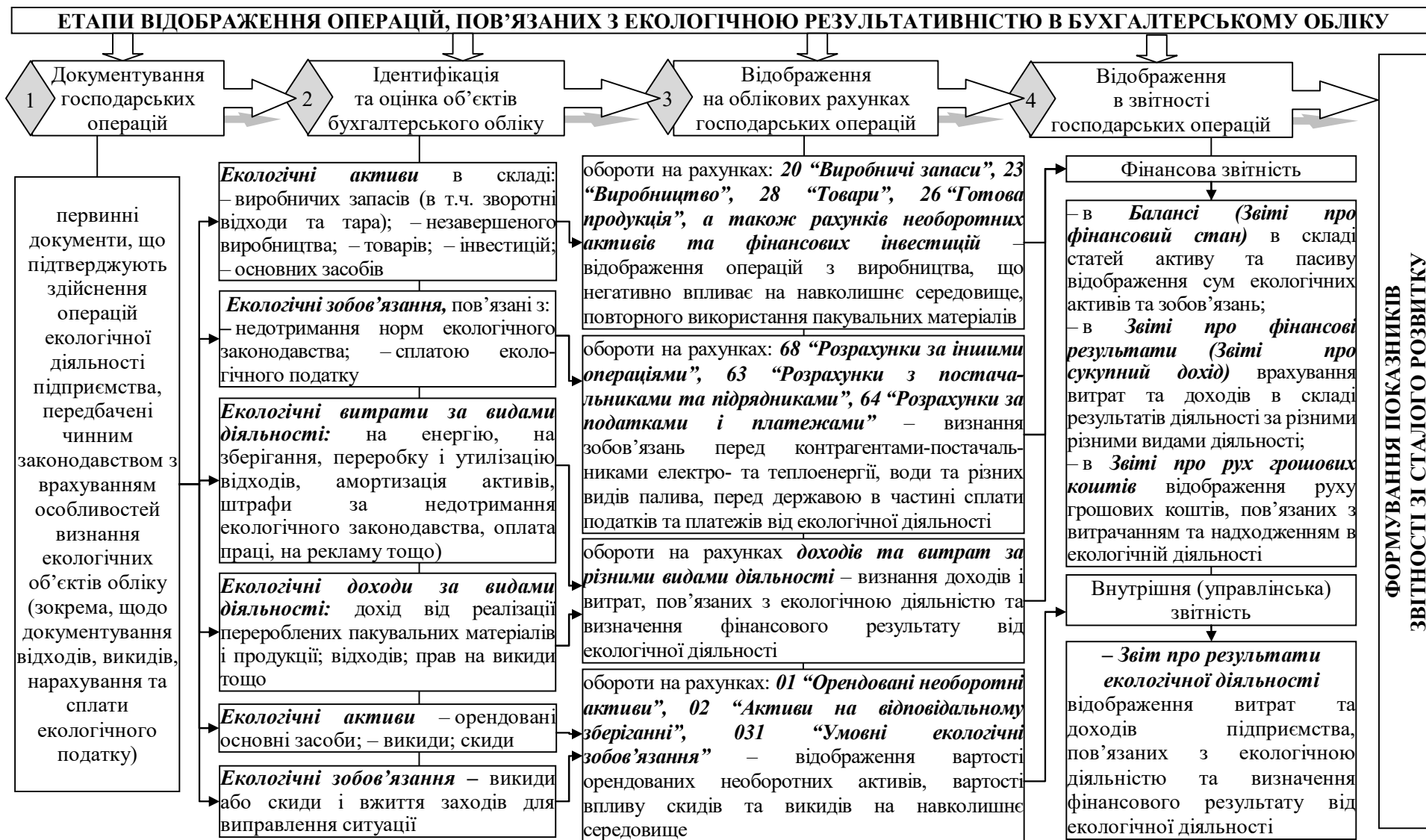

Рис. 2. Методичний підхід до бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з екологічною результативністю, які відображаються в звітності сталого розвитку

2) удосконалено організацію аналітичного обліку за пріоритетними об'єктами результативності: економічної (рахунки зобов'язань, забезпечень та доходів); екологічної (рахунки оборотних та необоротних, виробничих витрат та витрат періоду, зобов'язань); соціальної (рахунки оборотних активів, витрат періоду та зобов'язань). Аналітичний облік побудований таким чином, щоб окреслити ознаки об'єкту, які характеризують не лише економічний, але й соціальний та екологічний зміст;

3) розроблено методичні положення бухгалтерського обліку в частині: облікового забезпечення управління діяльністю підприємства з позиції виникнення ризику змін клімату; відображення на рахунках операцій, пов'язаних з екологічною безпекою підприємства; порядку облікового відображення витрат щодо маркування продукції та операцій з претензійної роботи з покупцями. Зазначені об'єкти характеризують певні властивості господарської діяльності, а сформована облікова інформація є вимогою, яка висувається GRI;

3) визначено місце показників сталого розвитку в діючих видах бухгалтерської звітності та облікових регістрах, що дозволило запропонувати порядок взаємоузгодження показників. Крім того, для формування звітності сталого розвитку розроблено проміжні внутрішні звіти (звіт про виплати постачальникам капіталу, звіт про виплати державі, звіт про показники, пов'язанні зі зміною клімату, звіт про зайнятість, звіт про виконання бюджету закупівель, звіт про результати екологічної діяльності, звіт про соціальну діяльність).

Запропоновані напрями удосконалення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку господарської діяльності дозволяють в повній мірі сформувати інформаційний простір формування показників звітності сталого розвитку. Логіка розроблених положень полягає в тому, що система бухгалтерського обліку повинна показати не лише вартісне вираження об'єкта, який характеризує певну результативність діяльності підприємства, а має сформувати інформацію про його властивості, які закладені спочатку в первинному документі, а далі – на рахунках через систему аналітики та подвійного запису і, як наслідок, у внутрішній звітності, що дозволяє формувати інформацію, яка вимагається протоколами GRI.

На теоретичному рівні зазначені пропозиції дозволяють говорити про бухгалтерський облік як інформаційну модель взаємодії підприємства з навколишнім середовищем, а на практичному – є ефективним механізмом формування комплексу інформації для прийняття управлінських рішень щодо сталого розвитку. Ефективність зазначених положень підтверджується їх впровадженням при розробці систем звітності сталого розвитку вітчизняними підприємствами (підтверджується довідками про впровадження), які в подальшому змогли підвищити свій рейтинг верифікації.

Третій розділ **“Система верифікації звітності сталого розвитку”** розкриває організаційно-методичні положення верифікації звітності сталого розвитку підприємства через системи внутрішнього та зовнішнього аудиту, які розроблені автором відповідно до якісних характеристик, що містяться в протоколах GRI.

Здійснений аналіз особливостей реалізації соціальної відповідальності в Україні показав наявність відмінностей у розумінні призначення, принципів та методів організації соціальної відповідальності суб'єктами господарювання. У зв'язку з цим виділено рівні впровадження корпоративної соціальної відповідальності на практиці

вітчизняних підприємств: рівень неформальної соціальної відповідальності, рівень соціальної відповідальності підготовчої стадії, рівень формальної соціальної відповідальності та рівень конкурентної соціальної відповідальності. Дослідження чинних нормативно-правових актів національного та міжнародного рівнів, які включають в себе міжнародні стандарти з верифікації звітності сталого розвитку, дозволило виділити та сформулювати систему складових елементів процесу її верифікації: обов'язки підприємства; принципи верифікації (суттєвості, повноти представлення інформації, готовності реагування); фактичне підтвердження; сертифікат відповідності та вимоги до суб'єкта верифікації.

Враховуючи особливості процесу верифікації та вимоги чинного нормативно-правового законодавства, сформовано мету та завдання системи внутрішнього аудиту як одного із основних суб'єктів верифікації на рівні підприємства. На підставі врахування зміни підходів до предмету внутрішнього аудиту запропоновано модель організації системи внутрішнього аудиту та її методичного забезпечення, яка включає: етапи організації системи внутрішнього аудиту; основні методики внутрішнього аудиту; порядок організації роботи внутрішніх аудиторів та взаємодію між контролюючими структурними підрозділами суб'єкта господарювання.

Розроблено процес оцінки та присвоєння рейтингу верифікації звітності сталого розвитку, який складається з шести взаємопов'язаних етапів: 1) укладання договору про надання рейтингових послуг; 2) надання інформації для проведення рейтингового дослідження; 3) аналіз наданої інформації, проведення рейтингових досліджень; 4) формування попереднього висновку про присвоєння рейтингу; 5) інформування замовника про результати оцінки та присвоєння рейтингу; 6) оформлення рейтингового звіту, поширення в ЗМІ інформації про рейтинг або підписання згоди про нерозголошення інформації та результати оцінки передаються замовнику.

На підставі аналізу сучасного стану існуючих методик процесу верифікації звітності сталого розвитку на практиці, запропоновано методичний підхід до порядку проведення процедури верифікації та відповідальності (рис. 3).

Відповідно до запропонованого підходу, вхідною інформацією виступають дані про компетенції потенційних претендентів щодо участі в процесі верифікації. Кожен економічний показник, який використовується в процесі верифікації, є сукупністю критеріїв, що характеризують напрями розвитку діяльності підприємства з визначеними ефектами.

Для розрахунку якості перевірки звітності сталого розвитку розроблено "Матрицю оцінки рівня компетенцій потенційних кандидатів", яка дозволяє раціонально розподілити завдання між виконавцями та вибрати провідних аудиторів, керуючись величиною набраних балів. Визначення рівня пріоритетності виражених інтересів стейкхолдерів запропоновано здійснювати з використанням документу "Оцінка рівня пріоритетності інтересів стейкхолдерів" з метою отримання орієнтованих пріоритетних значень інтересів стейкхолдерів та підтвердження оцінки експертів з ранжування критеріїв сталого розвитку.

Рис. 3. Порядок здійснення процедури верифікації звітності сталого розвитку

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в удосконаленні теоретико-методичних і організаційних положень формування, облікового забезпечення та верифікації звітності сталого розвитку підприємств. Основні висновки за результатами наукового дослідження полягають в наступному:

1. Сучасна система інформування про господарську діяльність підприємства є не дієвою та знижує якість інформаційного супроводу прийняття управлінських рішень внутрішніми та зовнішніми користувачами. Це пов'язано з тим, що фінансова звітність не дає повного уявлення про господарську діяльність підприємств та враховує лише економічні загрози фінансовому стану. Для формування комплексної інформаційної системи управління господарською діяльністю підприємства та задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів є потреба в формуванні звітності сталого розвитку. В роботі обґрунтовано, що звітність сталого розвитку є новим механізмом оприлюднення інформації про господарську діяльність підприємства. Даний вид звітності дозволяє приймати інвестиційні рішення, які мають не лише економічний, але й соціальний та екологічний характер та враховують ризики як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Визначено, що звітність сталого розвитку можна розглядати як бухгалтерську звітність, так і звітність, яка виходить за межі бухгалтерського обліку, що залежатиме від наповненості відповідними показниками.

2. З метою обґрунтування організаційно-методичних положень порядку формування звітності сталого розвитку було вивчено сучасні міжнародні системи її регулювання, а саме: AA 1000, Глобальна ініціатива зі звітності (GRI), Принципи Екватора, Стандарти Саншайн. Під час дослідження даних систем на предмет принципів, проколів та вимог було обґрунтовано, що найбільш повною та дієвою системою є Глобальна ініціатива зі звітності (GRI). Глобальна ініціатива зі звітності окрім того, що є найбільш поширеною в світі, розкриває найбільшу кількість показників в розрізі економічної, екологічної та соціальної результативності господарської діяльності підприємства. В роботі були систематизовано вимоги Глобальної ініціативи зі звітності та визначено напрями їх застосування в Україні.

3. Вивчаючи сучасний стан звітування за сталим розвитком в Україні, проаналізовано оприлюднені звіти сталого розвитку вітчизняних підприємств. В результаті чого встановлено, що незважаючи на значний вплив положень GRI на вітчизняну систему звітності сталого розвитку, складена за даними стандартами звітність не повністю відповідає зазначеним стандартам, а окремі підприємства навіть її не верифікують, що значно знижує її інформаційну наповненість та задоволеність зовнішніми та внутрішніми користувачами. Такий стан речей обумовлений відсутністю дієвого механізму методичного та обліково-аналітичного забезпечення звітності сталого розвитку. Так, зокрема, окремі протоколи навіть, якщо й оприлюднюються, не повністю відповідають дійсності, або представлена інформація є несуттєвою. Тобто, внутрішній і зовнішній користувач отримує інформацію, яка не дозволяє сформувати комплексне бачення діяльності підприємства. Обґрунтовано, що новий механізм формування звітності сталого розвитку має враховувати: інформаційну потребу в управлінні гармонізацією економічної, екологічної та соціальної результативності; специфіку об'єктів, які залежать від невизначеності зовнішнього середовища; визначені особливості облікового відображення господарської діяльності. Такий механізм має стати основою формування звітності сталого розвитку та формування інформаційного простору управління господарською діяльністю підприємства.

4. Для забезпечення повного висвітлення усіх складових господарської діяльності підприємства в звітності сталого розвитку запропоновано порядок ідентифікації об'єктів бухгалтерського обліку за показниками звітності сталого розвитку в розрізі економічної, екологічної та соціальної результативності господарської діяльності, що відповідає протоколам Глобальної ініціативи зі звітності. Зокрема, в розрізі економічної результативності встановлено, що протоколи охоплюють всі об'єкти бухгалтерського обліку, на основі чого їх було систематизовано за групами, виділеними в плані рахунків. В частині екологічної результативності обґрунтовано потребу у виокремленні таких об'єктів бухгалтерського обліку, як екологічні активи, екологічні витрати та екологічні зобов'язання. В частині соціальної результативності: витрати, пов'язані із зайнятістю працівників; витрати, пов'язані з виплатами працівникам; витрати, пов'язані з проведенням процедури комплексної перевірки практики трудових відносин у постачальників; витрати, пов'язані із забезпеченням прав людини; витрати на заходи, спрямовані на ефективне викорінення дитячої та примусової праці; витрати, пов'язані з навчанням співробітників підприємства; витрати, пов'язані зі здійсненням державної політики; витрати, пов'язані з відповідальністю підприємства. Зазначені пропозиції покладено в основу розробленого порядку взаємодії показників звітності сталого розвитку з фінансовою, статистичною та податковою звітністю. Так, обґрунтовано напрями відображення інформації щодо окремого протоколу GRI в інших системах звітності.

5. Звітність сталого розвитку, хоча й регулюється міжнародними системами регулювання, а GRI висуває цілий комплекс вимог визначених протоколами, сьогодні потребує особливого підходу до механізму формування показників. Даний механізм залежить від особливостей діючого законодавства, що регулює господарську діяльність та визначає напрями розкриття інформації. В роботі розроблений механізм формування звітності сталого розвитку, який полягає в обґрунтуванні складових інформаційного забезпечення, яке формується з облікових та позаоблікових джерел, які ідентифіковані за кожним протоколом GRI. В результаті сформовано алгоритм формування показників за всіма напрямками результативності господарської діяльності підприємства, який має комплексний характер, адже враховує всі джерела інформації, які є важливими для прийняття управлінських рішень щодо сталого розвитку підприємства.

6. Для забезпечення формування комплексу інформації облікового характеру в звітності сталого розвитку визначено напрями розвитку системи бухгалтерського обліку через трансформацію порядку використання елементів методу. В результаті розроблено організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку в якості інформаційного забезпечення складання звітності сталого розвитку, що полягають в удосконаленні: організації аналітичного обліку для врахування властивостей об'єкта управління, що може вплинути на певний вид результативності; методики бухгалтерського обліку об'єктів, які характеризують сталий розвиток підприємства та стан відповідальності перед суспільством (операції, пов'язані із виникнення ризику змін клімату; операції, пов'язані з екологічною безпекою підприємства; витрати щодо маркування продукції та операцій з претензійної роботи з покупцями). Зазначене лягло в основу механізму формування звітності сталого розвитку через застосування системи внутрішньої

звітності, яку удосконалено шляхом розробки пакету такої звітності, до якого увійшли: звіт про виплати постачальникам капіталу, звіт про виплати державі, звіт про показники, пов'язані зі зміною клімату, звіт про зайнятість, звіт про виконання бюджету закупівель, звіт про результати екологічної діяльності, звіт про соціальну діяльність). Це дозволить сформуванню якісного інформаційного забезпечення складання звітності сталого розвитку та привести його у відповідність до вимог GRI.

7. Процедура верифікації звітності сталого розвитку регулюється низкою міжнародних нормативно-правових актів, які визначають її особливості її верифікації та соціальної корпоративної відповідальності в цілому. Виділено основні елементи процесу верифікації: обов'язки підприємства; принципи верифікації; фактичне підтвердження; сертифікат відповідності та вимоги до суб'єкта верифікації. З урахуванням особливостей проведення процесу верифікації, вимог Стандарту верифікації AA1000, запропоновано модель організації системи внутрішнього аудиту та її методичного забезпечення, а також підхід до процесу оцінки та присвоєння рейтингу верифікації звітності.

7. Враховуючи вимоги чинного законодавства, вимоги міжнародних стандартів верифікації, запропоновано методичний підхід до порядку проведення процедури верифікації звітності сталого розвитку, який складається з таких етапів: оцінка рівня компетентності суб'єкта верифікації; оцінка важливості запитів заінтересованих сторін та оцінка ефективності соціально відповідальної діяльності. Розрахунок якості перевірки звітності сталого розвитку запропоновано здійснювати з використанням розробленої "Матриці оцінки рівня компетенцій потенційних кандидатів", а визначення рівня пріоритетності виражених інтересів стейкхолдерів – з використанням документу "Оцінка рівня пріоритетності інтересів стейкхолдерів". Запропонований порядок здійснення процедури верифікації звітності сталого розвитку може бути скоригований відповідно до основних стратегічних показників розвитку підприємства, діючої політики, а також затверджених керівництвом показників соціальної звітності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Міжнародні моделі регулювання звітності сталого розвитку: аналіз сучасного стану: монографія / В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, О.О. Грищенко, О.М. Баришнікова. Житомир: ЖДТУ, 2013. 200 с. (заг. обсяг 11,6 друк. арк., особисто автору належить 2,9 друк. арк.).

2. Інтегрована звітність підприємств: монографія / В.В. Євдокимов, С.Ф. Легенчук, Д.О. Грицишен, О.М. Баришнікова. Житомир: ЖДТУ, 2014. 180 с. (заг. обсяг 11,05 друк. арк., особисто автору належить 2,76 друк. арк.).

Статті у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

3. Баришнікова О.М. Механізм формування та облікове забезпечення економічної складової звітності зі сталого розвитку // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2016. № 3 (25). С. 72-85 (0,9 друк. арк.) (включено до GoogleScholar (США), EBSCO Publishing (США), IndexCopernicus (Польща), Ulrich'sPeriodicalsDirectory (США), РІНЦ (Росія), Open Academic Journals Index (Росія)).

4. Баришнікова О.М. Методика проведення процедури верифікації корпоративної соціальної звітності // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. 2016. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5122&p=1> (0,95 друк. арк.) (включено до GoogleScholar (США), IndexCopernicus (Польща), Scientific Sndexin services (США)).

Статті у наукових фахових виданнях України:

5. Баришнікова О.М. Особливості організації системи верифікації звітності сталого розвитку // Економіка та держава. 2016. №8. С. 131-140 (0,9 друк. арк.).

6. Баришнікова О.М., Сергієнко-Бердюкова Л.В. Формування звітності сталого розвитку: міжнародні системи регулювання // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Житомир: ЖДТУ, 2015. Вип. 2 (32). С. 317-329 (0,6 друк. арк., особисто автору належить 0,3 друк. арк.: обґрунтовано напрями застосування протоколів GRI вітчизняними підприємствами для формування звітності сталого розвитку).

7. Свірко С.В., Баришнікова О.М. Звітність сталого розвитку як засіб відображення стану економіко-екологічної безпеки підприємства // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Житомир: ЖДТУ, 2015. Вип. 3 (33). С. 309-326 (0,68 друк. арк., особисто автору належить 0,34 друк. арк.: здійснено оцінку сучасного стану складання та оприлюднення звітності сталого розвитку вітчизняними підприємствами).

8. Баришнікова О.М. Механізм формування та облікове забезпечення екологічної складової звітності зі сталого розвитку // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Житомир: ЖДТУ, 2016. Вип. 2-3 (35-36). С. 3-26 (0,6 друк. арк.)

Матеріали конференцій:

9. Баришнікова О.М. Accountability як інститут регулювання звітності сталого розвитку // Фінансова система України: проблеми та перспективи розвитку в умовах трансформації соціально-економічних відносин: зб. тез доповідей Міжнар. наук.-практ.конф. (м. Севастополь, 16-18- травня 2013 р.) / Севастопольський інститут банківської справи Української академії банківської справи Національного банку України; Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського. Сімферополь: ДІАЙП, 2013. 367 с. С. 15-17 (0,12 друк. арк.).

10. Баришнікова О.М. Глобальний договір як інститут регулювання інтегрованої звітності: організаційні положення // Особливості модернізації фінансово-економічної системи: зб.матер.Міжнар. наук.-практ.конф. (м. Київ, 6-7 березня 2014 р). У 2-х частинах. К.: ГО "Київський економічний науковий центр", 2014. Ч. 2. 120 с. С. 29-31 (0,11 друк. арк.).

11. Баришнікова О.М., Сергієнко-Бердюкова Л.В. Циркулярна економіка як альтернативна модель вирішення економіко-екологічних проблем// Розвиток бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту у XXI-му столітті : тези виступів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 6-7 листопада 2015 р.). Житомир : ЖДТУ, 2015. 316 с. С. 298-300. (0,2 друк. арк., особисто автору належить 0,1 друк. арк.: обґрунтовано місце звітності сталого розвитку в інформаційному забезпеченні циркулярної економіки).

12. Баришнікова О.М. Механізм формування та облікове забезпечення екологічної складової звітності зі сталого розвитку // Інноваційний розвиток економіки: проблеми та перспективи: зб. тез наукових робіт учасників Міжнар. наук.-практ.конф. для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 9-10 вересня 2016 р.). К.: Аналітичний центр "Нова Економіка", 2016. – 136 с. – С. 86-91 (0,01 друк. арк.).

13. Грицишен Д.О., Баришнікова О.М. Трансформація системи управління підприємством в забезпеченні сталого розвитку // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки: матер. XXI міжнар. наук.-практ.конф. (м. Одеса, 12-15 вересня 2016 р.) / НАН України, ДУ "Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України". Том I, Частина II. Київ-Одеса: 2016. 209 с. С. 35-40 (0,14 друк. арк., особисто автору належить 0,1 друк. арк.: визначено порядок застосування звітності сталого розвитку в управлінні підприємством).

АНОТАЦІЯ

Баришнікова О.М. Формування, облікове забезпечення та верифікація звітності сталого розвитку підприємств. – рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Житомирський державний технологічний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2017.

Обґрунтовано передумови впровадження звітності сталого розвитку як нового механізму оприлюднення інформації про господарську діяльність підприємств, що покладено в розвинені теоретичні положення розвитку бухгалтерського обліку. Розроблено механізм формування показників звітності сталого розвитку відповідно до протоколів GRI. Обґрунтовано напрями трансформації елементів методу бухгалтерського обліку для формування інформаційного простору управління сталим розвитком. Удосконалено методичні положення бухгалтерського обліку як складової інформаційного забезпечення звітності сталого розвитку через розробку підходу до організації аналітичного обліку, системи первинного документування, пакету внутрішньої звітності та порядку відображення на рахунках об'єктів, які характеризують економічну, соціальну та екологічну результативність господарської діяльності підприємства. Запропоновано організаційно-методичні положення верифікації звітності сталого розвитку як основи оцінки її якісних параметрів для сейкхолдерів.

Ключові слова: звітність сталого розвитку, фінансова звітність, внутрішня звітність, бухгалтерський облік, сталий розвиток, верифікація.

ANNOTATION

Baryshnikova E.N. Formation, accounting assurance and verification the enterprises sustainability reporting. – Manuscript.

Dissertation for the seekof the science degree as an candidate of economic sciences with specialization 08.00.09 – accounting, analysis and audit (within types of economical activities). – ZhytomyrState Technological University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2017.

This dissertation is devoted to argumentation the theoretical suggestions and developing the practical recommendations in improving the mechanism of formation, accounting assurance and verification of the enterprises sustainability reporting.

The object of this research is a system of sustainability reporting as an integrated part in accounting and information assurance of the enterprises management.

The subjects of this research are theoretical and methodological thesis's concerning formation, accounting assurance and verification the enterprises sustainability reporting as a new mechanism of business information transparency.

In this paper the theoretical suggestions concerning accounting and sustainability reporting are developed by providing the argumentation of necessity the new mechanism of information transparency about business activity, social responsibility in defining their roles in assurance of the enterprises sustainability development. There is also systematized the requirements about qualitative content, order of formulation and conformation the sustainability reporting indicators which are consisting with the methodological recommendations and with the protocols of international regulatory bodies in the sustainability reporting field, such as AA 1000, Global Reporting Initiatives (GRI), Equator Principles, Sunshine Standards that let to validate the priority of using Global Reporting Initiatives protocols in Ukrainian enterprises practice.

There is also fulfilled the quality assessment of the information about sustainable development the domestic enterprises through the analysis of the rates and indicators disclosed in their reports which are describing economical, ecological and social activities which let to find the compliance them to international regulatory requirements to such types of reporting.

Elaborated the order of accounting objects identification with the rates and indicators of sustainability reporting in the prisms of economical, ecological and social enterprises activities that is consistent with Global Reporting Initiatives protocols and provides mechanism of harmonization the financial, statistical and sustainability reporting.

Developed the mechanism of formation the indicators of economical, ecological and social parts in integrated reporting by grounding accountancy and other information supply and offered the algorithm for rates and indicators formulation in all spheres of business activity that is the basement of new format in information transparency for the participants of social and economical relationships.

Verified the methodological approach to the organization and formation of the accounting support in sustainability reporting with includes: 1) the order of verification the correct place for the elements of financial accounting in providing the information for sustainability reporting; 2) approach to organization the analytical book-keeping with describes the objects of management through the prisms of economical, ecological and social business activities; 3) consistency financial reporting rates and indicators with the protocols of Global Reporting Initiatives; 4) bulk of internal reports as an integrated part for the formation of sustainability reporting (report about payment to investors, report about payment to state, report about rates connected with climate changes, report about employment, report about purchase budget, report about ecological activity, report about social activity), with let to create information base in managing the enterprise sustainability development.

Developed methodological aspects in financial accounting the objects which are describing the sustainable development of the enterprise and its accountability toward society, in particular developed: 1) accounting support in enterprise activity from the prism of risk assessment for climate changes; 2) accounting legers of the transactions connected with enterprise ecological security; 3) order and accounting the expenses arisen as a result of marking the products and customers claims which is new look for the development of accounting support in sustainability reporting.

Improved the organization frameworks in the system of verification the sustainability reporting, as a result of it: 1) validated the integrated parts of verification system (enterprise responsibilities, principles, conformations, requirements for the subject of the inspection); 2) developed the model of organization the verification system; 3) offered algorithm of verification assessment and rating with is the key element of new mechanism of disclosure information about enterprises activities.

Offered methodological approach to the procedure of verification the sustainability reporting in the part of assessment the setting level of the subject of inspection, assessment importance of the requirements of stakeholders, assessment of the efficiency of social activities, with suggest the implementation the complex of analytical procedures and account the stakeholder's requirements concerning the enterprise sustainable development

Implemented the assessment of the quality of disclosed information about sustainable development of domestic enterprises through the analysis of their reporting indicators which describe economical, ecological and social efficiency of their business activity which let to detect their compliancy to valid international system regulating this type of reporting.

Key words: sustainability reporting, financial reporting, internal reporting, financial accountancy, sustainable development, verification.

АНОТАЦІЯ

Барышнікова Е.Н. Формирование, учетное обеспечение и верификация отчетности устойчивого развития предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 - бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). - Житомирский государственный технологический университет Министерства образования и науки Украины, Житомир, 2016.

В диссертации обоснованы предпосылки внедрения отчетности устойчивого развития как нового механизма обнародования информации о хозяйственной деятельности, что стало основой развития теоретических положений бухгалтерского учета. Разработан механизм формирования показателей отчетности устойчивого развития в соответствии с протоколами GRI. Обоснованы направления трансформации элементов метода бухгалтерского учета для формирования информационного пространства управления устойчивым развитием. Усовершенствованы методические положения бухгалтерского учета как составляющей информационного обеспечения отчетности устойчивого развития путем разработки подходов к организации аналитического учета, системы первичного документирования, пакета внутренней отчетности и порядка отражения на счетах объектов, характеризующих экономическую, социальную и экологическую результативность. Предложены организационно-методические положения верификации отчетности устойчивого развития для оценки ее качественных параметров.

Ключевые слова: отчетность устойчивого развития, финансовая отчетность, внутренняя отчетность, бухгалтерский учет, устойчивое развитие, верификация.

Підписано до друку 22.11.2016 р. Формат 60x90 1/16.

Папір друкарський. Друк офсетний.

Гарнітура Times new Roman. Ум. друк. арк. 0,9.

Наклад 100. Зам. № 754.

Віддруковано з готових оригіналів-макетів автора у Житомирському державному технологічному університеті

вул. Черняхівського, 103, Житомир, 10005

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ЖТ № 08 від 26.03.2004 р.